

de TITUS MOISESCU

La 28 februarie 1924, D. G. Kiriac îi scria lui Emil Riegler Dinu, la Viena, următoarele rânduri :

„Culegeri de cîntece populare, publicate, bine scrise, nu avem. Ceea ce se găsește pe la magazinele de muzică este marfă proastă.

Există o publicație — *La bibliographie de la chanson populaire* de Pierre Aubry, Paris. Acolo am publicat acum vreo 12 ani bibliografia cîntecului popular românesc, ceea ce se scrisese pînă la acea dată. Cartea n-o mai am, ediția s-a epuizat, iar autorul a murit în război. Întrebă pe cineva dacă ți-o poate procura la Paris sau caută prin bibliotecile mari din Viena. Găsești lucruri interesante într-însa¹⁴.

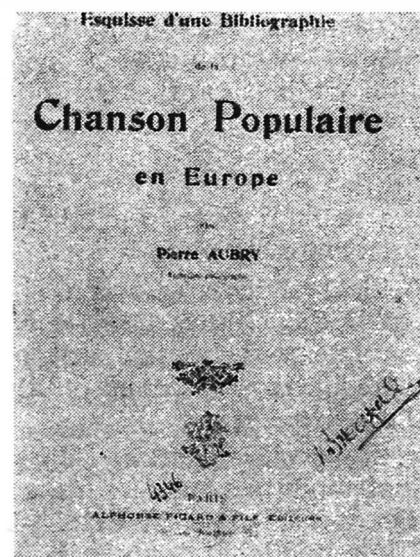
Lucrarea, intitulată exact : *Esquisse d'une Bibliographie de la Chanson populaire en Europe*, a apărut la Paris în anul 1905, la editura Alphonse Picard & Fils, și un exemplar se găsește la Uniunea compozitorilor din București, în Biblioteca „George Breazu¹⁵”.

În cele 40 de pagini pe care le cuprinde această carte, sînt inserate bibliografiile muzicii populare din toate țările Europei, o atenție specială fiind acordată culegerilor de folclor — fie nude, fie sub formă de prelucrări pentru voci și diferite instrumente. Pierre Aubry nu și-a propus, după cum mărturisește în prefață, să dea lucrării sale un caracter critic, dar a eliminat din materialele obținute acele vechi culegeri care nu puteau fi găsite, în 1905 în librării. De asemenea „și-a permis” să facă, pe alocuri, observații critice asupra unor culegeri. Tot în prefață, Pierre Aubry mulțumește tuturor celor care, prin materialele bibliografice elaborate, au adus precizări utile muzicii țărilor lor. Printre cei enumerați se află și D. G. Kiriac, care a întocmit întreaga bibliografie a muzicii populare românești, punîndu-i-o la dispoziție muzicianului francez, care a inclus-o în capitolul România (la paginile 13 și 14).

Autorul lucrării, Pierre Aubry (1874—1910), arhivist paleograf, cum se intitulează pe copertă, a fost un muzicolog francez reputat, specializat în cercetarea muzicii evului mediu. În anii 1900—1903 a funcționat ca profesor de muzicologie medievală la *Schola Cantorum*.

Cuprinsul cărții amintite este foarte interesant, cercetătorul putînd lua cunoștință de vechi culegeri de folclor — cum ar fi cele referitoare la muzica populară din Scoția,

tipărite în 1722 și 1733 la Londra, în 1787 și 1793 la Edinburg, sau culegerile în diferite dialecte celtice, tipărite în 1809 și 1810 la Londra etc.

Bibliografia oferită de D. G. Kiriac este precedată de o scurtă introducere care, după părerea noastră, îi aparține în întregime muzicianului român.

„Bogăția producției de folclor muzical românesc nu a găsit întotdeauna un ecou fidel în culegerile care ne-au parvenit pînă acum. Ele sînt destul de numeroase, dar transcrierea melodiilor este adesea defectuoasă, atît din punct de vedere melodic cît și din punct de vedere ritmic¹⁶.”

Recunoaștem în această scurtă introducere ideile lui D. G. Kiriac din memoriile și scrierile sale privitoare la muzica populară românească.

În continuare sînt semnalate cîteva culegeri de cîntece populare românești în transcriere pentru pian, fără a se urmări cu strictețe un anumit criteriu în rînduirea lor¹⁷ :

„Alexandru Berdescu — *Melodii române notate pentru pian*, București, 1866—1878, 8 caiete¹⁸.

Barbu Lăutarul — [*Șapte melodii populare românești, transcrise pentru pian de Eduard Wachmann*] — București, J. Sandrovits. Titlul poartă numele unui celebru muzicant popular, un lăutar.

J. A. Wachmann — *Melodii române* : 1. *Roumania* ; 2. *Bouquet d'airs valaques* ; 3. *Echos de Valachie* ; 4. *Les bords du Danube*. Viena, H. F. Müller¹⁹.

Charles Mikuli — *Airs nationaux roumains, ballades, chants de bergers, airs de danse, recueillis et transcrits pour le piano*. Mai multe caiete, conținând fiecare câte 12 melodii. Léopol, H. W. Kallenbach⁶.

Leopold Stern — *Zina Carpaților*. Colecție de jocuri românești; mai multe caiete. București⁷.

Cîntece și doine — [Arii și cîntece de dor]. București, Ed. Gebauer⁴.

În continuare sînt prezentate cîteva culegeri de cîntece cu text, însoțite de unele observații critice sugerate de D. G. Kiriac.

„Anton Pann — *Spitalul amorului*. București, ed. II, 1852.

Melodiile sînt notate, ca și culegerea de 400 melodii populare grecești a lui Antonios Sigala (Atena, 1880), cu caracterele muzicii liturgice, adică în notație psaltică.

Anton Pann — *Cîntece de stea*. București, mai multe ediții, în 1830, 1848 etc.⁸

D. Vulpian — *Muzica populară. Balade, colinde, doine pentru voce și pian*, culese de D. Vulpian, București, proprietatea autorului, 3 vol., 1885.

Melodiile sînt, din toate punctele de vedere, foarte rău transcrise.

Elena Văcărescu — *Arii populare românești*, voce și pian. București, Ed. Gebauer, 1900.

Năstase Ionescu — *Colecțiune de cîntece naționale pentru voce și pian*. Două caiete de 24 melodii. București, Ed. Gebauer.

G. Musicescu — *12 Melodii naționale armonizate pentru cor mixt și pian*. Iași, proprietatea autorului, 1889.

G. Weigand — *Die Dialekte der Bukowina und Bessarabiens*. Leipzig, J. A. Barth, 1904.

În lucrarea sa, autorul a prezentat un important număr de cîntece românești, rutene, ungurești, rusești, adunate cu fonograful, precum și un studiu asupra melodiei populare.

D. G. Kiriac — *Bibliothèque musicale roumaine: Trei melodii populare românești pentru voce și pian*; București, 1898 — 1899.

D. G. Kiriac — *Coruri populare românești* [Melodii populare românești armonizate pentru cor mixt]. București, 1904 — 1905⁴.

Urmează apoi o precizare extrem de semnificativă a lui Pierre Aubry, relativă la muzicianul român :

„Autorul, D. G. Kiriac, este un excelent muzician, care are sentimentul și gustul artei populare. Numai de la el se poate aștepta. Într-o zi, o culegere definitivă de melodii populare românești“.

Iată deci care este conținutul Schiței bibliografice a lui Pierre Aubry în ce privește muzica populară românească⁹.

Ținînd seama de faptul că este prima lucrare de acest gen care se tipărea în Europa la acea vreme, ținînd seama și de situația existentă a cercetării muzicii populare româ-

nești în acea vreme la noi în țară. bibliografia precizată de D. G. Kiriac privitoare la România ar fi fost destul de cuprinzătoare și ar fi exprimat cît se poate de corect realitatea, dacă ar fi semnalat și existența altor cercetări și culegeri de folclor, extrem de importante pentru muzica românească.

Deși în „Memoriul“ și „Schița de plan“ asupra Cîntecului popular românesc, din septembrie 1898, adresate Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor. D. G. Kiriac definește cu claritate ideea de culegere a cîntecului popular, în forma lui nudă, fără modificări sau alterări, precum și folioasele ce se pot trage din această acțiune de culegere (cîntece pentru școală, muzică pentru concert și teatru cu caracter național etc.), în precizările sale bibliografice oferite lui Pierre Aubry, el nu s-a oprit, după cum am văzut, decît asupra acelor colecții care au un caracter practic, de execuție, de interpretare vocală sau instrumentală. Nu a urmărit deci un punct de vedere științific, de culegere propriu-zisă (metodă, clasificare etc.) și nici unul sociologic (obiceiuri, tradiții etc.).

În acea perioadă, atît de celebrul *Codex Caioni* (secolul XVII) nu fusese încă descoperit; studiile apărute în „Allgemeine musikalische Zeitung“ din Leipzig: *Geschichte der Musik in Siebenbürgen* (16 noiembrie 1814) și *Zustand der Musik in der Moldau* (20 iulie 1821) abia mult mai târziu au fost cercetate cu de-amănuntul, acordîndu-li-se importanța cuvenită. Însă D. G. Kiriac nu a făcut nici mențiunea unor culegeri mai vechi, cunoscute încă din secolul XIX, care ar fi „avansat“ cunoașterea și cercetarea muzicii populare românești încă în secolul XVIII. Rămîne pentru noi de neînțeles faptul că D. G. Kiriac nu s-a apropiat de reputatul istoriograf și etnomuzicolog Teodor T. Burada, că nu i-a cunoscut lucrările de muzicologie și folclor, valoroase, utile și semnificative pentru epoca sa, prin seriozitatea și caracterul lor științific, apărute în „Almanahurile“ sale muzicale sau în revistele vremii, la Iași sau la București: *Despre întrebuintarea muziceii în unele obiceiuri vechi ale poporului român* (Iași, „Almanah musical“, 1876); *Cercetări asupra danțurilor și instrumentelor de muzică ale românilor* (Iași, „Almanah musical“, 1877)¹⁰; *Bocetele populare la români* (Iași, „Convorbiri literare“, 1878); *Datinele poporului român la înmormîntări* (Iași, 1882); *la nunți* (Iași, 1883); *Caloianul* (Iași „Arhiva“, 1904) etc., etc. Reputatul etnograf moldovean Teodor T. Burada semnalase încă din primul număr al „Almanahului“ său muzical existența lui Bernhard Romberg¹¹, cu al său *Caprice pour le Violoncelle sur des airs Moldaves et Valaques, avec deux violons, Altos et Basse ou de Piano-forte*, tipărit la Leipzig în 1807. Și tot el face mențiunea celebrei lucrări a lui Franz J. Sulzer, *Geschichte des*

transalpinischen Daciens, tipărită la Viena în anul 1781 — 1782, în 3 volume, în care sînt notate 10 melodii de jocuri populare românești, din Transilvania și Valahia¹², autorul lucrării făcînd și substanțiale aprecieri asupra muzicii noastre populare.

La toate acestea am putea adăuga faptul că bibliografia lui D. G. Kiriac ar fi putut fi completată cu importanta culegere a lui Henri (Ehrlich) — *Airs nationaux Roumains, transcrits pour piano* (Viena, 1850)⁶ — a cărei prefață, tot atît de importantă și semnificativă, a fost republicată de Vasile Alecsandri în „România literară” (Iași, 1855); de asemenea, culegerea făcută de Fr. Rouschitzki, primul capelmaistru al muzicii ostășești din Moldova, *Musique orientale. 42 Chansons et danses Moldaves, Valaques, Grecs et Turcs*, tipărită la Iași, în 1834, în tipografia Albiniei¹³.

Poate că ar fi fost bine să fie menționate și culegerile de *Cinturi și danțuri originale-populare* culese și notate pentru pian de T. Oprescu (1878 și 1898), din care D. G. Kiriac și-a extras, în 1898, cîteva melodii. Apoi rămîn încă de adăugat prelucrările și armonizările făcute de alți muzicieni ce au intrat în contact cu muzica noastră populară încă de la începutul secolului XIX: Eftimie Murgu (1830), Filip Caudella (1824), Herfner (1839), apoi Leopold Mayer, Constantin Saligny, L. Wiest, V. Hofmann, Eduard Caudella, Robert Klenck, L. de Santis etc. etc.

Desigur că toate aceste lucrări ar fi contribuit atunci la o mai deplină cunoaștere a stadiului cercetării și valorificării muzicii populare în țara noastră.

Totuși, precizările lui D. G. Kiriac au fost utile, reflectînd în general nivelul de cercetare al anului 1905. Dacă vom consulta, de exemplu, *Grove's Dictionary*, apărut la Londra în anul 1954, vom constata că Bibliografia muzicii populare românești, mai ales aceea privitoare la colecții, nu este altă decît cea indicată de D. G. Kiriac în anul 1905 pentru cartea lui Pierre Aubry (pe alocuri preluată ohiar defectuos).

Să consemnăm deci această contribuție a lui D. G. Kiriac la răspîndirea muzicii populare românești ca un fapt pozitiv și să-i recunoaștem meritul de a fi fost în rîndul celor dinții bibliografi ai muzicologiei noastre. Să nu uităm de asemenea că la acea dată, D.

G. Kiriac nu a avut posibilitatea să intre în contact cu unele dintre lucrările amintite mai înainte, privilegiu oferit nouă astăzi de cercetări și descoperiri mai recente¹⁴.

NOTE

¹ Manuscrisul-autograf al acestei scrisori se află la Uniunea compozitorilor din București, în Biblioteca „George Breazu”.

² La cota 4 346.

³ În cuprinsul bibliografiei tipărite s-au strecurat cîteva inexactități, mai cu seamă în indicarea titlurilor și a anilor de apariție. Pe cele mai grave le vom corecta în note de subsol.

⁴ Alexandru Berdescu a tipărit 9 caiete de *Melodii române*, în intervalul 1860 — 1862.

⁵ Cele 4 caiete au fost tipărite în intervalul 1848 — 1852.

⁶ Au fost tipărite 4 caiete, în jurul anului 1855. A se vedea și „România literară”, Iași, 27 februarie 1855: V. Alecsandri — *Melodiile românești* (pag. 110—113).

⁷ Leopold Stern a tipărit 8 caiete de melodii de jocuri românești notate și armonizate pentru pian (1897), cu aproape 80 de melodii.

⁸ Anton Pann — *Versuri musicesti*, 1830; în 1841 a apărut ed. II, cu melodii în notație psaltică, după care au urmat numeroase alte ediții (vreo 11), mereu adăugite.

⁹ Cele 2 pagini referitoare la România sînt reproduse în monografia D. G. Kiriac de George Breazu. București, Ed. Muzicală, 1973, pag. 223 — 225.

¹⁰ Un extras din acest studiu a fost publicat de Teodor T. Burada în limba germană în revista „Das Literarische Rumänien”, în 1889 (în 3 părți).

¹¹ „Almanah muzical”, anul I, 1875 („Bernard Romberg”, pag. 55 — 57).

¹² *Almanah musical*, anul III, 1877 („Cercetări asupra danțurilor și instrumentelor de muzică ale românilor”), pag. 56. În bibliografia lucrării sale, *Teatrul la români* (1896 — 1897), Dimitrie C. Ollănescu face și el mențiunea lucrării lui Sulzer, fapt care ne face să credem că lucrarea era bine cunoscută la noi în secolul XIX.

¹³ Singurul exemplar cunoscut al acestei valoroase colecții se află acum la Uniunea compozitorilor din București, în Biblioteca „George Breazu”. Publicarea colecției va constitui un act important pentru cunoașterea muzicii noastre populare.

¹⁴ În această privință trebuie studiate cercetările lui George Breazu, publicate în *Patrium Carmen — Contribuții la studiul muzicii românești-Melos I* (Capitolele I—V), Craiova, Editura Sorisul Românesc, 1941, sau în *Muzica românească de azi*, București, 1939 — 1940. De asemenea, un studiu amplu privind *Culegerea și publicarea folclorului muzical român (contribuții la istoria folcloristicii românești)* a publicat Gheorghe Ciobanu în „Revista de etnografie și folclor”, București, anul 10 (1965), nr. 6, pag. 549—583.